

ANNA CZERWIŃSKA-WALCZAK

OPIS PRACY DOKTORSKIEJ W JĘZYKU POLSKIM I ANGIELSKIM

U ŹRÓDEŁ WSPÓŁCZESNEJ KONSERWACJI MALARSTWA W POLSCE. STUDIUM Z ZAKRESU DZIAŁALNOŚCI BOHDANA MARCONIEGO.

Obszarem badawczym pracy jest problematyka początków współczesnej konserwacji dzieł sztuki w Polsce i na świecie, pokazana poprzez pryzmat działalności i Bohdana Marconiego (1894-1975) – wybitnego praktyka, dydaktyka i teoretyka, uważanego za prekursora i twórcę *polskiej szkoły konserwacji dzieł sztuki*. Głównym celem pracy jest wskazanie pozycji polskiej konserwacji dzieł sztuki, ze szczególnym uwzględnieniem malarstwa, na tle międzynarodowym oraz ponowne przyjrzenie się idei *polskiej szkoły konserwacji*.

Analizie poddane zostały najważniejsze ośrodki konserwatorskie na świecie i w Polsce w początkach ich działalności. Przyjęta cezura czasowa obejmuje I połowę XX wieku, ze szczególnym naciskiem na lata międzywojenne, oraz lata po II wojnie światowej, tj. okresy, w których nastąpił dynamiczny rozwój profesjonalnej konserwacji dzieł sztuki.

Nowe spojrzenie na postać Profesora Marconiego umożliwiło szczegółowe przebadanie i opracowanie niezwykle bogatych, nierozpoznanych wcześniej materiałów źródłowych, m. in. tzw. Teki Bohdana Marconiego – archiwum prywatnego obejmującego blisko 50 lat jego aktywności zawodowej, zdeponowanego w Narodowym Instytucie Dziedzictwa, archiwum Muzeum Narodowego w Warszawie czy materiałów archiwalnych Polskiego Radia, Telewizji Polskiej oraz Polskiej Kroniki Filmowej.

Pierwszy rozdział pracy jest ogólnym wprowadzeniem do tematu i próbą zaprezentowania pełnego obrazu początków współczesnej konserwacji dzieł sztuki na arenie międzynarodowej. Uwzględnia najważniejsze ośrodki, organizacje i wydarzenia, które były znaczące dla rozwoju i usystematyzowania tej nowej dziedziny sztuki.

Kolejny rozdział prezentuje początki opieki nad zabytkami oraz profesjonalnej konserwacji dzieł sztuki w Polsce zanim swą działalność rozpoczął Bohdan Marconi. Przedstawiona została aktywność polskiego środowiska konserwatorskiego, przede wszystkim okresu międzywojennego, która sprzyjała rozwojowi naukowemu i dążeniu do przyjęcia ściśle określonych zasad dla prac konserwatorskich.

Rozdział trzeci, najobszerniejszy, poświęcony jest początkom praktyki konserwatorskiej Bohdana Marconiego w Muzeum Narodowym w Warszawie oraz kontynuacji misji konserwatora-praktyka w polskiej rzeczywistości wojennej i powojennej. Przeprowadzono analizę wybranych dzieł sztuki poddanych pracom konserwatorskim przez Bohdana Marconiego oraz ich dokumentacji. Omówiono najważniejsze działania, w jakie Profesor był zaangażowany i które wyznaczały standardy postępowania dla innych konserwatorów. Szeroko zaprezentowano pionierskie działania Marconiego związane z rozwojem szeroko pojętej prewencji konserwatorskiej, m. in. z transportem dzieł sztuki, rozwijające się przede wszystkim w związku z wyjątkowymi dla kraju okolicznościami historycznymi. W tej części podjęto także próbę pokazania postaci Marconiego w relacji z kolegami po fachu (innymi konserwatorami), analizując merytoryczne dyskusje dotyczące prac nad wybitnymi dziełami sztuki. W oparciu o analizę dokumentacji i zabiegów konserwatorskich przeprowadzonych na najważniejszych w zbiorach polskich pracach przez lub we współudziale Bohdana Marconiego, przedstawiono polską powojenną myśl konserwatorską i jej nowoczesne interdyscyplinarne oblicze.

Rozdział czwarty pracy prezentuje szeroką, prekursorską działalność dydaktyczną Bohdana Marconiego oraz jego wpływ na upowszechnianie nowego modelu teorii i praktyki konserwatorskiej w Polsce i na świecie. W rozdziale ostatnim przedstawiono różnorodne zagadnienia teoretyczne zawarte w spuściźnie naukowej Marconiego, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii mało znanych i wcześniej nieopracowanych.

W pracy pominięto omawianie szczegółowej biografii Profesora, z uwagi na istniejące już liczne opracowania w tym zakresie. W zamian przedstawiono pełne kalendarium (Aneks I), które porządkuje chronologicznie wszystkie potwierdzone fakty i wydarzenia z życia i działalności Bohdana Marconiego. Pozostałe aneksy zawierają niepublikowane teksty źródłowe, które są szczególnie ważne w kontekście

problemów poruszanych w niniejszej pracy: dwie opinie konserwatorskie Marconiego oraz dwie opinie o Profesorze napisane przez jego kolegów – Michała Walickiego i Mariana Słoneckiego

ENGLISH

The scope of the research covers the beginnings of modern art conservation in Poland and throughout the world, shown through the prism of the activities of Bohdan Marconi (1894–1975) – an outstanding practitioner, educator and theoretician, considered to be the forerunner and founder of the Polish school of art conservation. The principle objective of this work is to show the position of Polish conservation of works of art, with a particular emphasis on painting, against an international background, and also to revisit the idea of a Polish school of conservation.

The analysis covers the most important conservation centres in the world, and in Poland, at the start of their operations. The time span covers the first half of the twentieth century, with particular emphasis on the interwar years, and after the Second World War – i.e. those periods which witnessed the dynamic development of professional art conservation.

A new look at the figure of Professor Marconi enabled a detailed study and the compilation of extensive, previously unrecognised source materials, including the so-called ‘Teki Bohdana Marconiego’ – a private archive covering nearly fifty years of his professional activities, on loan to the National Heritage Institute, as well as the archives of the National Museum in Warsaw and archival materials of the Polish Radio, Polish Television and the Polish Film Chronicle.

The first chapter gives a general introduction to the subject and is an attempt to present a complete picture of the beginnings of modern art conservation in the international arena. Moreover, it takes into account the most important centres, organisations and events which were significant for the development and systematisation of this new field of art.

The next chapter presents the beginnings of the care of historical monuments and the professional conservation of works of art in Poland before Bohdan Marconi began his activities, including the activities of the Polish conservation community, especially in the interwar period, which fostered academic development and the pursuit of strictly defined principles for carrying out conservation work.

The third, and most comprehensive chapter, is devoted to the beginnings of Bohdan Marconi’s conservation practice at the National Museum in Warsaw and the continuation of the conservator’s mission in Poland during the Second World War and in the post-war reality. An analysis has been carried out of selected works of art restored by Bohdan Marconi and their documentation. The most important activities in which the Professor was involved and which set the standards for other conservators are discussed. The work includes an extensive presentation of Marconi’s pioneering activities concerning the development of broadly understood conservation prevention, including the transport of works of art – developed mainly in connection with Poland’s unique historical circumstances. This section of the work also attempts to show the figure of Marconi in relation to his professional colleagues (other conservators), analysing in-depth technical discussions regarding conservation work on outstanding works of art. Polish post-war conservation concepts and their modern interdisciplinary aspects are presented based on an analysis of the documentation and conservation treatments carried out on the most important works in Polish collections by or in collaboration with Bohdan Marconi.

The fourth chapter presents Bohdan Marconi’s wide-ranging, pioneering educational activities and his influence on the promulgation of a new model of conservation theory and practices in Poland and abroad. The last chapter presents various theoretical issues contained in Marconi’s academic legacy, with particular emphasis on little-known and previously undeveloped issues.

The work does not include a detailed biography of the Professor, as there are already many such studies in existence. Instead, a comprehensive timeline is presented (Appendix I), which provides all confirmed facts and events in the life and work of Bohdan Marconi. The remaining appendices contain unpublished source texts, which are particularly important in the context of the problems addressed in this work: two conservation opinions by Marconi and two opinions about the Professor written by his colleagues – Michał Walicki and Marian Słonecki.